

Ósaklig umrøða av Eik Banka

MARNER JACOBSEN

forstjóri í Eik Banka

Eik Banki hevur eina sunna forrætning, og tað er ógrundað at samanbera Eik við kreppuraktar bankar uttanlands

Tað brý tur í bæði borð í figgjarheiminum, og líkt er til, at hann hevur øtlað veðrið í seinastuni.

Figgjarkreppan, ið byrjaði í USA sum ein subprime kreppa, dregur nú síni myrku spor gjøgnum Danmark eisini. Higartil hevur kreppan serliga rakt fimm danskar bankar; allir eru teir uppkøptir ella hava fingið gjaldføri, móti at teir verða settir til sølu. Og flestu danskir bankar hava – eins og bankar kring allan knøttin - í hesum døgum eina sera torføra gjaldfórisstöðu, tí vanligu peningamarknaðirnir ikki virka í løtuni.

Amerikanski og europaiski tjóðbankin hava longu tryggjað bankum í ávikavíst USA og evruøkinum gjaldføri, og danski Tjóðbankin hevur somuleiðis havt ein virknan leiklut í at finna loysnir fyri teir bankar, ið higartil hava fingið trupulleikar. Eisini hevur Tjóðbankin sett í verk eina skipan, har bankar kunnu útgeva lánsbrøv, sum kunnu endurfiggjast í Tjóðbankanum og sum tí eru gjaldfórissskapandi.

Hóast figgjarkreppan helst er tann ringasta síðani 1929, so er vert at geva gætur, at higartil hava ongir innskjótarar mist pening, hóast fimm danskir peningastovnar hava verið í trupulleikum! Og út

frá tí er ikki væntandi, at innskjótarar fara at missa pening! Tey, ið higartil hava mist, eru partaeigarar og í ávísu førum teir lánveitarar, ið hava veitt neyðlíðandi bankunum ábyrgdarpening. Men tað er kortini nóg ringt!

Neilig umrøða í føroysku miðlunum

Í sambandi við figgjarkreppuna hevur Eik Banki verið á breddanum í føroyskum fjølmiðlum seinastu tíðina. Soleiðis var eisini týsdagin 23. september 2008. Fokus hjá fjølmiðlunum var m.a. á, at kursurin hjá bankanum er lækkaður síðani børsskrásetingina í juli í fjør. Í Degi og Viku varð eisini ivi sáddur um virksemd hjá Eik sum heild.

Í hesi sjónvarpssending setti vorturin fleiri ferðir einum “serfrøðingi” spurningar, ið beinleiðis snúðu seg um Eik Banka. Tað, sum undrar meg, er, at Eik Banki ikki fekk høvi at vera til staðar og svara spurningunum. Ja, eg gjørdist ikki sørt skakkur, at ein fjølmiðil kann umrøða so viðkvømt evni á ein so ábyrgdarleysan hátt!

Meginparturin av tí, sum er komið í føroysku fjølmiðlarnar, hevur sínar røtur í dansku fjølmiðlunum, ið aftur og eftir okkara tykki ógrundað - hava nevnt Eik Banka millum teir bankarnar, sum kanska hava stóran váða við sær.

Roykur uttan brand í Danmark

Hetta byrjaði alt við, at Børsen sáddi iva um útlánini hjá “íslandske Eik Bank”, tí kursurin á okkara partabrævi var fallin eins nógv og kursurin á Ros-

kilde Bank-partabrævinum. Blaðfólkið hevði ikki so mikið sum sett seg inn í, hvar Eik Banki var heima-hoyrandi, tíðansheldur hvussu stóru tapsváðin var í okkara útlánum. Okkara partabrev var tá komið niður á sama støði - mett upp á kurs/innavirði - sum Danske Bank. So um nakað hald var í greinini, skuldi blaðmaðurin samstundis sett spurnartekin við Danske Bank. Tað gjørdi hann tó ikki.

Áðrar greinar hava snúð seg um bankar, sum hava havt sera stóran útlánsvøkstur, og aftur har hevur Eik Banki verið nevndur. Trupulleikin er bert, at tá journalistarnir samanbera við hinar bankarnar í Danmark, gloyma teir, at útlánsvøksturin hjá Eik Banka í 2007 í stóran mun stavaði frá, at Eik Banki keypti Skandia-Banken og deildina hjá Kaupthing í Føroyum.

Donsku fjølmiðlarnir hava eisini nevnt Eik Banka millum bankar, sum hava veitt nógv útlán til vinnuliga figging av fastognum. Faktum er, at Eik-samtakið hevur 6,8% av sínum útlánum í fastognarprojektum, t.e. byggingarsetlanum og í bygningum, sum vera umbygd. Uml. 20% av lánunum eru í fastognum, sum annaðhvørt eru útleigaðar ella verða nýttar av tí, sum eigur fastognina – t.d. har vit hava figgjað virkisbygningar. Hetta er rættiliga avmarkað í mun til teir bankar, ið samanborið verður við.

Loksins kom dømið við Stones Invest. Har varð Eik Banki nevndur saman við einum fimm øðrum bankum, og sagt varð í sama viðfangi, at Stones skyldaði omanfyri 4 mia. kr.,

harav tær 2,5 mia. kr. vóru uttan nakrar trygdir. So kundi lesarin gita, hvussu nógv hvør av navngivnu bankunum hevði lánt Stones Invest.

Faktum var og er, at Eik Bank Danmark hevur veitt felagnum Stones Invest lán upp á tilsamans 99 mio. kr. við veð í tveimum fastognum, har avtala fyriligur um sølu. Við støði í nýggjum eksternum virðismetingum av fastognunum liggur veðið hjá Eik Bank Danmark innan fyri ávikavíst 80% og 95% av virðismetingunum. Vit vænta soleiðis ikki tap av týðningi av hesum útlánum.

So aftur her var roykur uttan brand - íspunnin av yvirskriftsglaðum journalistum á Børsen, sum ikki seta seg inn í veruligu viðurskiftini og púra ókeypispjaða ótta millum fólk. Og tað selur!

Sethúsafigging týðandi partur av útlánum

Fyri at gera myndina eitt sindur meira fullkomna kann eg skoyta uppí, at danskir peningastovnar hava vanligu ongi ella sera fá útlán við fyrsta veðrætti í sethúsum. Hetta tí, at realkreditlán eru mest vanligi hátturin at figgja bústaðir í Danmark.

Eik Banki harafturímóti, hevur lutfalsliga stóran part av sínum útlánum veitt við tryggum fyrsta veðrættum í bústöðum, bæði í Føroyum og í Danmark. Í Føroyum stavar hetta frá, at hetta higartil hevur verið vanligasti hátturin at figgja sethús. Í Danmark stavar hetta frá, at Skandia-Banken, sum nú er partur av Eik Bank Danmark, hevði sera gott gjaldføri, tí hann hevði nógv innlán.

Hetta gjaldførið veitti hann í høvuðsheitum sum fyrsta veðrætarlán í kapping við dansku realkreditfeløgin. Her er talan um lán við sera lítlum tapsváða.

Donsku fjølmiðlarnir taka, tá teir samanbera Eik Banka við danskar peningastovnar, heldur ikki hædd fyri hesum veruleika!

Eik offur fyri íslensku sjúku í Danmark?

Danskir fjølmiðlar hava leingi havt eitt ilt eyga til íslenskar peningastovnar, og tað letur til, at teir heldur ikki tola, at pinkulandið Føroyar roygnir veingirnar í Danmark.

Tað at vera føroyskur letur til at stempla okkum frammanundan í dansku pressuni sum “váðafullan”, “suspektan” og hvørji onnur orð, dansku fjølmiðlafólkini hava nýtt um okkum.

Eg havi eina greiða kenning av, at negativa umrøðan av Eik Banka í føroysku fjølmiðlunum stavar frá negativu umrøðuni í dansku fjølmiðlunum. Flestu føroysku fjølmiðlarnir eru eftir øllum at døma tíverri ikki nóg at sær komnir at hava sín egna tíðindaflutning.

Váðaspjæðing er ein styrki

Einasta einstaka sjálvstöðuga meining, eg havi sæð í føroysku fjølmiðlunum, var ein serfrøðingur ið úttalaði seg um, hví Eik Banka-partabrævið er fallið meira enn Føroya Banka-partabrævið.

Hesin vildi vera við, at tað er tí, at Eik Banki hevur virksemd í Danmark, sum skuldi vera meira váðiligt enn virksemd í Føroyum.

Sum nevnt omanfyri eru útlánini hjá Eik Banka væl

spjædd, bæði millum vinnugreinar og landafrøðiliga. Vit hava roynt at lagt eggini í fleiri kurvar og eru ikki bert tengdir at einum einstøkum landafrøðiligum marknaði. Váðaspjæðing meta vit sum eina styrki!

Opinleiki er eitt krav

Hóast fólk vanligu halda, at bankar eru afturlatnir, so skal Eik Banki sum børs-skrásett fyrirøka fylgja strongum krøvum um opinleika.

Um okkurt týðandi, ið kann ávirka partabrævakursin skuldi stungið seg upp, skulu vit beinanvegin kunna á børsinum, og harvið fær almenningurin skjót og greið boð.

Harvið kunnu fólk og fjølmiðlar rokna við og líta á at fáa allar týðandi upplýsingar. Hetta hevur tann fyrimum, at tað slepst undan at gita seg til, hvat fer fram.

Ongin slík fráboðan er komin frá Eik, og tað merkir, at onki týðandi, ið kann væntast at ávirka kursin ella úrslitið hjá Eik, er hent.

Fakta fram um illgitingar, takk

Frá okkara síðu fer ein innilig áheitan á tykkum, sum stíla fyri og arbeiða í fjølmiðlunum, um at halda tykkum frá at gita, illgita og bera leysasøgur.

Eisini heita vit á tykkum um at geva Eik møguleika at gera viðmerkingar, tá tit bera tíðindi, sum kunnu skaða virksemd ella umdømi bankans.

Henda áheitan er neyvan annað enn rímlig og í grundini í fullum samsvari við tað, ið væntast má av grundleggjandi journalistikki.

Nýggj sjónvarpsrás hevur tikið okkara navn

Hendan dagin sást lýsing í bløðunum um eina nýggja føroyska sjónvarpsrás, ið nevnr seg Iktus. Tí hesar viðmerkingar.

Fyri tveimum árum síðani læt nýggjur handil upp í Havn við navninum “Iktys”. Hetta er ikki ein vanligur handil, men ein handil, ið selir brúktar, góðar vørur, har allur vinningurin verður latin beinleiðis til tey fátækasku menniskjuni í heiminum sum hjálp til sjálvhjálp. Í handlinum starvast millum 25-30 fólk uttan løn.

Handilin arbeiðir í tóttum samstarvi við ta don-

sku “Folkekirkens Nødhjælp”, sum hevur eitt gott professionelt umsitingarapparat og nógvir slíkar handlar í øllum kongaríkinum. Allir handlarnir hava fiskin sum logo (búmerki) og eita teir “Fisk”.

Við tað at vit starvast í eini fiskivinnutjóð, valdu vit at nýta eitt annað orð fyri “fisk”, nevniliga tað griska orðið “Iktys”.

Nú um dagarnar síggja vit, at ein nýggj føroysk sjónvarpsrás ætlar sær at kalla seg tað sama. Haraftrat hava tey fingið sær nærum sama búmerki sum “Folkekirkens

Nødhjælp”. Hetta fer ikki at bera til. Vit hava sjálvandi roynt at seta okkum í samband við nýggju sjónvarpsrásina (yvir internetið), men so eigasort, at vit fáa nakað svar.

Tí fer danska “Folkekirkens Nødhjælp” nú inn í málið, sum óivað verður loyst á sama hátt, sum fleiri onnur líknandi mál: Sjónvarpsrásin verður noydd sum skjótast at fáa sær annað navn.

Fyri starvsfólkið:

Meta Palle

Oddvør Johansen

Tveir flokkar á Sjúkrarøktarfrøðisskúlan

VÁR Í GONG

Forkvinna
Føroyskir
Sjúkrarøktarfrøðingar

Fyrst og fremst vilja vit fegnast um at Barnatænastan er nevnd í samgonguskjalinum. Vit gleðast um, at henda tænasta skal styrkjast fyri betur at kunna røkja øktar uppgávur sambært nýggju lógini um fyrirbyggjandi heilsutænastur fyri børn og ung. Tá hetta er sagt, harmast vit sera nógv um, at mangulin av sjúkrarøktarfrøðingum ikki er nevndur og raðfestur í skjalinum. Hesir setningar eru tó at finna:

- Styrkjast skal undir starvsfólkaorkuna á heilsuverkinum
- Sjúklingar skulu hava

betur tænastu

- Heilsutænasturnar skulu styrkjast

Í samgonguskjalinum stendur eisini, at betri rættindi og tænastur skulu veitast eldri og at styrkjast skal um starvsfólkaorkuna og trivnaðin í eldrarøktini.

Allar hesar visionir standa í anstöðu til tann vaksandi tørvin á sjúkrarøktarfrøðingum. Hvussu kann tænastan gerast betur, tá talið á tí best útbúnað røktarstarvsbólkinum alsamt fækkast? Mangulin av sjúkrarøktarfrøðingum kemur serliga til sjóndar í frítíðar tíðarskeiðunum. Hetta kundu vit m.a. lesa um í fjølmiðlunum, serliga síðstu jól, var stóðan ikki tespulig á landsins stórsta sjúkrahúsi.

Í londunum rúndan um okkum ger sami trupulleiki seg galdandi, og vísa fram-

skrivningar, at stóðan gerst alsamt verri. Bara í Danmark mangla 2400 sjúkrarøktarfrøðingar í dag. Stjórnin hevur tikið ábyrgd, og útvega fleiri pláss til útbúgvingina, men nú vænta umsøklarar.

Enn hava tað verið nokk av skikkaðum umsøklarum til sjúkrarøktarfrøðisútútbúgvingina í Føroyum, eisini um tveir flokkar verða tiknir inn, men ikki ber til at síggja burturfrá, at talið er fækkað tey síðstu árin.

Okkara áheitan er, at henda samgongan tekur ábyrgd og tekur henda trupulleikan í álvara. Vit vilja heita á tykkum um at bera so í bandið at tveir flokkar av sjúkrarøktarfrøðislesandi verða tiknir inn árliga. Vit mugu hava fleiri starvssfelagar!